

Huszi Péter

Ajándék sorsok

Színház. Magyar dráma. Drámák rólunk. Egyszerű csetlő-botló emberekről, múltunkról, jelenünkről. A történelmünkről. Nemzeti hőseinkről. Királyainkról. Mártírjainkról és áruelőinkről.

Bárhogy szeretném, nem tudok drámákról és szerepekről objektíven beszélni, még **szeptember 21-én** sem. Feszült és álmosító dialógusokat hallok. Forró és letaglózóan unalmas bemutatók emléke merül fel a múltból. Jeles és jeltelen pillanatok. Szubjektív emlékfoszlányok, néhány számomra fontos drámáról és szereplőről, amelyek végül is életemet alakították, gondolkodásomat formálták, amelyeknek mestereket, barátokat köszönhetek, amelyek – ahogy így visszanezdek, régi és új fotókat forgatok – gesztusaimat vezették, arc-com vonásait faragták.

Tűnődésem, emlékeim felidézése talán nem csupán magánügy. Titkon hiszem,

Tűnődés a Magyar Dráma Napján

hogy egy-egy igazi pillanat, átélhető gesztus, váratlanul felizzó jelenet, forró este tovább él „játsszótársaimban” is, akik a nézőtéren hűségesen velünk tartottak, még a néha bizony fárasztó, kimerítő útjainkon is.

Huszonöt éves színészi és rendezői életem mérföldkövei magyar drámák voltak: Bornemisszától a legfiatalabb kortárs húszévesekig.

Katona József Bánk bánjához kötődik a kezdet kezdete, elhatározásom, hogy életemet a színházhoz kötöm.

A Rákóczi Gimnázium színjátszó körében adtuk elő – hályogkovács bátorsággal – az ötfelvonásos drámát, s hogy a közreműködőkre legalább olyan hatással volt az előadás, mint a nézőkre, bizonyítja, hogy jó néhányan az akkori lelkesek közül ma is az irodalom, a színház berkeiben tevékenykedünk. Katona drámájával néhány év múlva, életem újabb sorsfordulóján, megint találkoztam. Bánk szerepével diplomáztam. (Csak zárójelben jegyzem meg, mennyire más volt ez az öreg, 22 éves Bánk, mint az a másik taknyos 16 éves.)

Az első tétova lépéseket a **Madách Színház** színpadán **Füst Milán IV. Henrik királyában** tettem, s azután már mint frissen szerződött tag, jó nagyot ugrottam időben is, műfajban is. Az első zajos sikeremet egy habkönnyű **Tabi László** vígjátékban arattam. Váratlanul ért, hogy – aki a főiskolán klasszikusokkal ké-

szültem a nagybetűs hivatásra – egy bugyuta balatonbürgözdí rendőrtizedessel török be az arisztokratikusan fanyalgó színházi világba, de hát így volt. Azóta azonban nagyot változtam. Ma már izgatottan várom tragikus sorsú királyok, császárok, máglyára küldött mártírok, kiherélt papok után és mellett a kótyagos, handabandázó mókamester kóborlovagokat, s mi tagadás, boldogan lubickolok a nézőtér bugyborékoló, visongó, szívet bizsergető hahotájában.

A szerepek azonban veszélyesen vissza is hatnak ránk, színészekre. Be kell vallanom, hogy történelem-szemléletemet, népről, magyarságról, szabadságról alkotott nézeteimet, barátság-ról, hűségről, szerelemről vallott hitemet alaposan próbára tették szerepeim.

Talán legjobb, ha **Madách Imre Tragédiájával** kezdem, amelyben sok karkterszerep után találkoztam Ádámmal a tv-változatban, majd sok év múlva Luciferrel a Madách Színházban. Élet és halál. Fény és árnyék. Hit és tagadás. Késég és remény. Lenni vagy nem lenni? Hányszor és hányféle életre keltett figura

szegezte nekem ezt a gyomorszorító kérdést. Magam is elcsodálkozom, hány életet éltem végig, mennyi „üzenetet” kaptam a sorstól.

Néhányat futólag felidéz-nék, a teljesség igénye nélkül. **Szomory Dezső: II. Lajos királyával** százvalahány estén harcoltam végig egy poéta-király törvényszerű tragédiáját; **Szabó Magda Meráni fiújában** – Béla királlyal – ugyanazzal a kérdéssel küszködtem, amely Bánk bánt is gyötri: ebben a szerencsétlen kis országban ki az idegen, s ki a magyar? **Háy Gyula** sziporkázó ripacs Zsigmondjával a politika-csinálás önfeledt boldogságában fürödtem; **Németh László: Árulójában** pedig az aszkéta Görgey tábornok igazságát kerestem, ami akkor igazi szentségtörés volt. **Sütő András Szervét Mihályával** a hitemért mehettem máglyára, **Karinthy Ferenc: Gellérthegyi álmaiban** tucatnyi, engem is feszítő kérdésre kaptam és a színház csodája folytán adtam választ a lent ülőknek.

Illés Endre közeli múltban és jelenben játszó, végzetes színpadi játékaiban az erkölcs szorításával birkóztam. **Görgey Gábor** gyógyó **Komám asszony, hol a stukker?**-ében – amelyet két különböző előadásban is megrendeztem – történelmünk állandóan ismét-

lődő, keserű komédiájával szembesültem; és mintha ezt folytattam volna **Békés Pál: A női partórség szeme látára** című lakótelepi víziójával, amelyben már a legifjabb generáció fájdalmas, keserves és gyakran reménytelen beilleszkedési tragikomédiáját igyekeztem színpadra állítani.

A drámákkal, komédiákkal seregnyi kérdést vetetünk fel, és néhányra talán választ is adtunk. A döbbsent csendekre, a meghatott pillanatokra, a magunkra ismerés kegyetlen hahotáira visszagondolva – hiszem, hogy ezeken az **igazi** este-ken drámaírók és színészek, rendezők és közönség összejátszottunk, együtt gondolkodtunk, vigadtunk és keseregtünk a sorsunkon.

És még valami. Talán egy ilyen lélektől lélekig ható este után kezdtem el tünődni, hogy mit is jelent számomra a színészet. Akkoriban fogalmazhattam a magam választát is: hogy végigélhetek ajándékba kapott sorsokat, szenvedhetek és tombolhatok mások helyett, megidézhetek árnyakat, megmutathatok hősokeket, áldozatokat, gyűlölni valókat, akik köztünk élnek, bennünk laknak, akik végül mi is voltunk, vagyunk és lehetünk.

Számomra mindenesetre ez a színház, ez a színészet mákonya.